

Asia: VN/10783/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kriittisten raaka-aineiden hankkeiden yhteyspisteestä ja strategisten hankkeiden etusijasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Latitude 66 Cobalt Oy kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen

Latitude 66 Cobalt Oy tekee teknologiamineraaleihin, erityisesti kobolttiin, sekä kultaan kohdistuvaa malminetsintää Kainuun, Koillismaan ja Lapin alueilla. Yhtiö kehittää kahta tunnettua kobolttia ja kultaa sisältävää malmiota kohti kaivostoimintaa.

Koboltti on Euroopan komission kriittiseksi ja strategiseksi määrittelemä mineraali, jota käytetään vihreän siirtymän energiaratkaisuissa sekä liikenteen sähköistämiseksi että uusiutuvien energiamuotojen talteenotossa ja varastoinnissa. Kobollilla on merkittävä rooli myös puolustusteollisuuden tuotteissa ja Cobalt Institutin arvion mukaan lento- ja puolustusteollisuus ovat akkuteknologian jälkeen toiseksi suurin mineraalin käyttökohde. Puolustusteollisuuden kansallisten ja eurooppalaisten mineraalitarpeiden arvioidaan kasvavan voimakkaasti Euroopan unionin pyrkiessä vahvempaan omavaraisuuteen puolustusteollisuuden tuotannossa sekä vahvistaessa yhteisiä hankintoja.

EU:n Critical Raw Materials Actia arvioitaessa on katsottava unionialueen oman kriittisten mineraalien tuotannon nykytilaa. Esimerkiksi kobolttin osalta EU tuottaa vain noin prosentin maailmanmarkkinoilla louhitusta kobolttia. Tuotanto tulee kokonaisuudestaan kahdesta Suomessa sijaitsevasta kaivoksesta muiden mineraalien sivutuotteena, jolloin kyseisten kaivosten primäärimineraalien maailmanmarkkinahinta ja kysyntä määrittävät kobolttin vuotuisen tuotannon volyymin. Tuotantoa tarvitaan merkittävästi lisää, jotta CRMA:n tavoitteet tuotannon osalta vuonna 2030 voidaan saavuttaa. Kaivannaisalan hankkeiden pitkät luvitus- ja suunnitteluajat huomioiden alaa koskevalta lainsäädännöltä vaaditaan selkeyttä ja aikataulujen vahvaa ennakoitavuutta.

Critical Raw Materials Actilla ja muilla EU:n sekä kansallisen tason toimilla on ratkottavanaan kaksi keskeistä kysymystä - luvituksen aikataulujen luotettavuus ja rahoituksen saaminen eurooppalaisille projekteille siten, että komission asettamat tavoitteet voivat toteutua. Kyseiset kysymykset ovat myös vahvasti sidoksissa toisiinsa, luvitukseen liittyvät epävarmuudet ja aikataulujen vaikea ennakoitavuus vaikuttavat EU-alueella sijaitsevien hankkeiden rahoitusmahdollisuuksiin. CRMA pyrkii tähän mennessä esitetyillä ratkaisulla ratkomaan luvituksen ennakoitavuutta.

CRMA-lainsäädännön toimivuutta tulee myös tarkastella suhteessa kansainväliseen rahoitusmarkkinaan, josta niin Euroopan Unionin kuin Suomen alueella tapahtuva malminetsintä ja kaivannaisteollisuuden kehittäminen ovat hyvin pitkälle riippuvaisia. Yhdysvallat on viime vuosien aikana Inflation Reduction Actin sisältämien verotukseen liittyvien houkuttimien sekä käyttämällä Defence Actin mahdollistamia suoria taloudellisia tukia onnistunut ohjaamaan yksityisiä alan sijoituksia voimakkaasti tukemiensa hankkeiden taustalle.

Euroopan Unionin mineraaliturvallisuuden kannalta CRMA-kokonaisuuden onnistuminen on äärimmäisen tärkeää.

Kansainvälisen rahoitusmarkkinan näkökulmasta Critical Raw Materials Actin lopullinen olemus herättää edelleen paljon kysymyksiä. Tässä yhteydessä ei ole aiheellista käsitellä sinällällään tärkeitä mahdollisia EU:n rahoitusmekanismeja ja niiden tarvetta. Sen sijaan on tärkeää kiinnittää huomio siihen, miten sekä EU-lainsäädännön että siihen liittyvien kansallisten lainsäädäntöjen tulee antaa selkeä kuva sekä luvituskokonaisuudesta että luvitukseen liittyvistä määräajoista. CRMA:n implementoinnissa on kyse koko EU-alueen mineraalistrategian ja sitä toteuttavien instituutioiden tavoitteiden uskottavuudesta.

Yhden yhteyspisteen periaate niin ennen vuotta 2026 koskevassa kuin sen jälkeisessä lainsäädännössä on tärkeä. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on luonteva taho hoitamaan nyt tehdyn ehdotuksen mukaiset tehtävät, kunhan sillä on riittävät resurssit eri viranomaistahojen välistä yhteistyötä varten.

Samalla on tärkeää, että CRMA:n määräaikaperiaatteista pidetään kiinni. Kansallinen viranomaisresursointi tulee tehdä siten, ettei poikkeamiselle määräajoista tule tarvetta, johon tulisi kansallisesti lainsäädännöllä varautua. Lainsäädännöllä on merkittävä signaalivaikutus kansainvälistä rahoitusta koskevassa kilpailussa niin EU-maiden välillä kuin EU:n ja muun maailman välisessä vertailussa.

Samasta syystä lakikokonaisuuksien valmistelussa on tärkeää kiinnittää huomiota koko luvituspolun aikataulujen selkeyteen. Esimerkiksi kriittisiä mineraaleja koskevassa lainsäädännössä tulee huolehtia siitä, että myös kaavoitus on huomioitu etusijamenettelyssä sekä määräajoissa. Luvituksen

eri osa-alueiden keskinäisriippuvuussuhteet huomioiden erilaiset määräajat toteutuvat todellisuudessa vain, mikäli koko luvituskaari kuuluu kyseisten määräaikojen piiriin.

Kansallisen teollisuus- ja mineraalistrategian näkökulmasta on tärkeää, että etusijamenettely voitaisiin antaa myös sellaisille kaivannais- tai metallinjalostushankkeille, jotka eivät täytä CRMA:n strategisen projektin statusta. Tällaisilla hankkeilla voi olla suuri merkitys huoltovarmuuden kannalta suomalaiselle teollisuustuotannolle ja sitä kautta kansantaloudelle.

Lähde Jussi
Latitude 66 Cobalt Oy